

Nr 107.

Av herr **Schotte m. fl.** om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättrad organisation av hushållningssällskapen.

Hushållningssällskapen i vårt land intaga som bekant en säregen ställning. Å ena sidan äro de fullt frivilliga sammanslutningar, men å den andra äga de i flertalet avseenden karaktären av offentliga organ, och deras inkomster hava till största delen utgjorts av till dem från det allmänna anvisade medel. Till följd härav har staten haft ett visst normerande inflytande på sällskapens organisation. Redan den 7 sept. 1813 utfärdades ett kungl. cirkulär ang. grunder för hushållningssällskapens organisation. Härefter ha senast genom kungl. brev den 28 okt. 1910 fastställts nya grunder för sällskapens organisation.

Vid åtskilliga tillfällen under senare år har inom riksdagen kritik riktats mot det sätt, varpå hushållningssällskapen utövat sin verksamhet och förslag framlagts om en förändrad organisation av desamma. Vid 1898 års riksdag väcktes sålunda i andra kammaren en motion i syfte, att en allmän förordning måtte utfärdas med närmare bestämmelser för hushållningssällskaps organisation »särskilt innefattande stadgande i fråga om en likartad och rättvis röstgrund för besluts fattande i sällskapens ekonomiska angelägenheter». Motionärens framställning riktade sig särskilt mot det förhållande, att tillfälliga majoriteter lätt kunde driva igenom viktiga anslag. Vidare anmärktes, att sällskapens stadgar över huvud taget saknade bestämmelser, som inneburo en garanti för, att de allmänna medel, som använts till sällskapen, handhades och användes på ett tillfredsställande sätt. Motionen bifölls av andra kammaren, men avslogs av första kammaren.

Vid 1911 års riksdag väcktes härefter i andra kammaren motion (nr 266) av herr Gripenstedt, med instämmande av 14 ledamöter, därom,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes meddela de föreskrifter i avseende å hushållningssällskapens verksamhet och organisation, till vilka i motionen angivna synpunkter kunde föranleda samt i de delar, vartill riksdagens medverkan krävdes, för densamma framlägga erforderliga förslag. Motiveringen till motionen innehåller följande sammanfattade erinringar:

att hushållningssällskapens verksamhetsområde bör närmare angivas och begränsas;

att kvinnor skola kunna inväljas i sällskapen med lika rätt som män;

att de mindre jordbrukarna borde på olika sätt intresseras för hushållningssällskapen och beredas inflytande däri, särskilt genom inval i förvaltningsutskotten;

att underlätta detta sistnämnda genom arvode för deltagande i förvaltningsutskottens sammanträden;

att föreningsväsendet på jordbruksområdet inordnas under hushållningssällskapen och beredes representationsrätt i förvaltningsutskotten.

För vinnande av en reorganisation av hushållningssällskapen i överensstämmelse med dessa önskningsmål, vilket icke torde kunna åstadkommas på frivillighetens väg, ansåg motionären, att riksdagen borde besluta, att hushållningssällskapen för att få åtnjuta statsanslag eller del av brännvinsmedlen skulle antaga av Kungl. Maj:t godkända stadgar i enlighet med de nya föreskrifter, som i berörda hänseende kunde anses erforderliga.

Efter att hava erinrat om de nya grunder för hushållningssällskapens organisation, som tillkommit genom förutberörda nådiga brev den 28 oktober 1910, samt meddelat resultatet av en granskning av olika hushållningssällskaps till sitt innehåll mycket skiftande stadgar, anförde vederbörande utskott, (2:dra kam. 4:de tillf. utsk.) att en utredning av den väckta frågan i hela dess vidd och i av motionären angivet syfte syntes vara av behovet påkallad. Det vore nämligen uppenbart, att hushållningssällskapen icke med sin nuvarande organisation och sina i vissa avseenden tunga och byråkratiska arbetsformer kunde i allo motsvara alltmera utvidgade anspråk eller tillräckligt smidigt anpassa sig efter den nu hastigt fortskridande utvecklingen på jordbruksområdet med hänsyn särskilt till småbruksverksamheten, egnahemsrörelsen m. m. Efter ett erkännande åt hushållningssällskapens värdefulla arbete, fortsatte utskottet: »med hänsyn till hushållningssällskapens fortsatta verksamhet är det likväl för utskottet klart, att vad man kallat en »demokratisering» av sällskapen nu bör på lämpligt sätt åstadkommas. Om alla särskilda intressen inom lantbruket

och dess binäringar kunde bliva behörigt representerade i hushållningssällskapen och dess förvaltningsutskott, så skulle den erforderliga utvecklingen följa som en konsekvens härav och medansvarigheten för ett verkligt nyttiggörande av sällskapens ekonomiska uppoffringar i näringarnas tjänst på alla sätt ökas. Men fastän detta borde vara ett för alla goda krafter i hushållningssällskapen eftersträvansvärt mål, är utskottet lika litet som motionären övertygat om, att detsamma kan ernås utan statsmaktens reglerande inflytande. Vad som i sådant avseende kan leda till en reorganisation av hushållningssällskapen, är fastställandet av nya, i här berörda detaljer bättre normerande grundstadganden för sällskapen. Dessa grundstadgar borde — med bibehållande av hushållningssällskapen som frivilliga institutioner och utan att träda sällskapens enskilda rätt över vissa tillgångar, fonder, fastigheter m. m. för nära — noga uppdraga gränserna för sällskapens verksamhetsfält, klart fastslå sällskapens karaktär av opolitiska yrkessammanslutningar, påbjuda lika bestämmelser för medlemskap och val av förvaltningsutskott i hushållningssällskapen samt i övrigt innehålla vad som kan vara ägnat att väcka intresse och förtroende för sällskapen och deras verksamhet. Den härför påkallade utredningen skulle sålunda, enligt utskottets mening, avse *dels* den ställning, som hushållningssällskapen böra intaga inom lantbruksförvaltningen, gränserna för deras självbestämmingsrätt och vad som bör utgöra föremål för sällskapens verksamhet inom det sålunda bestämda området och *dels* lämpligaste sättet för sällskapens organisation, så att lantbrukets och dess binäringsars alla berättigade intressen kunna på ett tillfredsställande sätt bliva representerade inom hushållningssällskapen och deras förvaltningsutskott.»

I följd av vad utskottet sålunda yttrat, föreslog utskottet, att andra kammaren i anledning av förevarande motion måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes gå i författning om en utredning rörande hushållningssällskapens verksamhet och organisation i av utskottet angivet syfte samt på grund härav vidtaga de åtgärder, vartill utredningen ansåges böra föranleda. Utskottets hemställan, mot vilken ett par reservationer avgävos, bifölls av andra kammaren, varemot, och sedan kammarens beslut delgivits första kammaren, denna kammare i anledning av hemställan från sitt tillfälliga utskott nr 2 icke fann skäl att biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Härefter återkom frågan vid 1913 års riksdag i en inom andra kammaren väckt motion av herr Linders (nr 106), däri hemställdes, »att riks-

dagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig utredning, huruvida och i vad mån kungl. förordningen om landsting av den 21 mars 1862 kräver omarbetning och förändring, förnämligast i syfte att landstingen helt eller delvis må övertaga jämväl hushållningssällskapens verksamhet samt, ifall därigenom kan förutses ekonomiska besparingar, näringarnas rationella vårdande eller andra praktiska fördelar, utarbета och för riksdagen framlägga förslag därom». Motionären erinrade i sin motion om landstingens uppgifter, och hurusom dessas arbete, »utöver politisk och hävdvunnen verksamhet för hälsovård, undervisning, kommunikationsväsen m. m., med fullt berättigande spännes över alla områden, där den äldre hushållningssällskapsinstitutionen nu verkar». Såväl landstingen som hushållningssällskapen behövde reformeras och utvecklas i flera hänseenden, och det syntes motionären, som om starka skäl talade för »ett sammansmältande av de båda syskonförsamlingarna till en enda länsorganisation». Motionären vänder sig särskilt mot hushållningssällskapens års- eller halvårsmanträden, vilka vore »rena parodien på representation för allmänna frågor». Hundratusentals kronor beviljades i anslag, viktiga organisationsfrågor avgjordes, tjänster upprättades och värdefulla förslag avlivades, utan att en stor del av de beslutande visste annat än att »det skall så vara». Alla de många val, ett hushållningssällskap hade att förrätta, skedde ofta på förslag av en enda person. Hushållningssällskapen vore i det hela en alltför otidsenlig institution för att utan förändrad sammansättning och organisation få upprätthålla sitt monopol på att representera stora och viktiga näringsgrenar och efter eget skön disponera väldiga summor i det allmännas budget. Hushållningssällskapen rekryterades genom eget inval och rymde icke inom sig en fyllig och rättvis representation för de näringar, de skulle företräda. Slutligen vore det inom många hushållningssällskap ännu så, att de icke ägde en särskilt vald representation, utan envar tillstädeskommande medlem hade rösträtt, varför ibland en tillfälligt för ändamålet hoptrumfad majoritet kunnat förrycka utgången av en enstaka fråga. Motionären framhåller vidare, att det visat sig, att landstingen och hushållningssällskapen för närvarande på ett menligt sätt ingripa i varandras verksamhet, vidare att, även om en tillfredsställande fördelning av arbetet dem emellan vidtagits i vissa län, tvistigheter dock uppstått, då nya frågor kommit upp, om dessa frågor skulle hänföras till den ena eller andra institutionens arbetsfält och slutligen att det till följd härav inträffat, att uppmuntransvärda näringar varken erhållit understöd från landstingen eller hushållningssällskapen. Genom att införliva hushållnings-

sällskapen med landstingen skulle dessa olägenheter undanröjas, utan att någon utvidgning behövde ske av landstingens befogenheter, som redan enligt gällande bestämmelser kunde omfatta även de områden, inom vilka hushållningssällskapen verkade. Slutligen gör motionären bland övriga skäl för överförande av hushållningssällskapens samhällseliga uppgifter till landstingen gällande, *dels* att sällskapen i saknad av beskattningsrätt hava en given ekonomisk begränsning samt att, om de förlora den andel i brännvinsmedlen, som de för närvarande åtnjuta, detta för dem kan betyda »större ekonomisk ofrihet och minskad rörelsefrihet», *dels* ock att de höga förvaltningskostnaderna för landstingen och hushållningssällskapen skulle kunna nedbringas genom en sammanslagning.

Konstitutionsutskottet, till vars utlåtande motionen överlämnades, avstyrkte motionen, då utskottet icke funne de av motionären förbragta skälen tillräckligt vägande för att ifrågasätta en så stor förändring, som överflyttningen av hushållningssällskapens uppgifter på landstingen skulle innebära. Utskottet erkände väl, att de av motionären mot hushållningssällskapens organisation och verksamhet framställda anmärkningar — som i övrigt i viss mån hade sin motsvarighet i 1898 och 1911 års ovannämnda motioner — icke saknade fog, även om åtskilliga hushållningssällskap numera blivit organiserade på mera moderna grunder med en vald representation i spetsen. Men dessa missförhållanden syntes dock icke utgöra tillräckliga skäl att fråntaga sällskapen deras samhällseliga funktioner. Närmare till hands syntes ligga, att, i den mån det befunes behöfligt, genomföra reformer i sällskapens organisation, genom vilka de sattes i stånd att bättre fylla sitt ändamål, såsom också motionärer både 1898 och 1911 yrkat. Efter att hava framhållit, att olägenheter av den dualism mellan hushållningssällskapens och landstingets verksamhet, som i viss mån förelåge, icke torde hava förekommit i så stor utsträckning och varit av så allvarlig art, att de behövde föranleda till sammanslagning av de båda korporationerna, uttalade utskottet sina betänkligheter mot den återverkan, som en sammanslagning skulle utöva på landstingens verksamhet. Det för hela frågan avgörande var emellertid tydligen, fortsatte utskottet, om själva de uppgifter, som hushållningssällskapen företråda, skulle kunna fyllas lika väl eller bättre, ifall de överflyttades på landstingen. Med hänsyn till att landstingen dock väljas efter allmänna synpunkter, i synnerhet politiska, kunde de icke i sin helhet företråda speciellt jordbruket på samma sätt som hushållningssällskapen. Dessa sällskaps uppgifter syntes alltjämt

behöva särskilt tillgodoses och tillgodoses huvudsakligen av jordbrukarna själva.

Utskottets avstyrkande hemställan bifölls av båda kamrarna.

De sålunda väckta frågorna om en tidsenligare organisation av hushållningssällskapen måste emellertid enligt vår mening återupptagas och bringas till en tillfredsställande lösning. Med allt erkännande av hushållningssällskapens gagnande och intresserade verksamhet måste dock bestämt hävdas, att sällskapens organisation ingalunda har den enhetlighet och fasthet, som synas av nöden, då det gäller handhavandet av statsmedel till betydande belopp. En särskild anledning att nu upptaga denna fråga till förnyat övervägande är, att hushållningssällskapens ekonomi numera kan sägas hava blivit betryggad genom det anslagsbelopp, i ersättning för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel, som, enligt 3 § i kungl. förordningen den 18 juli 1913 ang. ersättning till städer och vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel, skall årligen utgå till hushållningssällskapen och som uppgå till sammanlagt 2,100,000 kronor. För år 1915 är detta belopp, i form av anslag å ordinarie stat under 9:e huvudtiteln, också redan av A-riksdagen i år beviljat.

Det är således numera direkta anslag av statsmedel till betydande belopp, som utgå till hushållningssällskapen, och statsmakterna hava därför än mera både rätt och plikt att tillse, att sådana villkor fästas vid anslaget, att ändamålet med detsamma på bästa sätt främjas.

I den vid 1911 års riksdag väckta, förut omförmälda motionen erinrades om, att en särskild kommitté då vore sysselsatt med att utreda, på vad sätt staten, landstingen, hushållningssällskapen och kommunerna måtte kunna frigöras från beroende av rusdryckshanteringens vinstmedel; »om dess förslag i hithörande del», yttrar motionären, »kommer att gå ut på avlösning av brännvinsmedlen mot ett fast anslag åt hushållningssällskapen, vore tidpunkten särskilt ägnad att samtidigt åstadkomma den önskade ändringen i mera utpräglat folklig riktning av dess stadgar». Reservanterna i 1911 års 4:de tillfall. utskott i andra kammaren åberopade vad motionären sålunda anfört och yttrade, att, om resultatet av den anmärkta kommitténs arbete bleve avlösning av brännvinsmedlen mot ett fast anslag åt, bland andra, hushållningssällskapen, det förefölle sannolikt, att

nämnda kommitté även toge i övervägande de villkor, som borde bestämmas för hushållningssällskapens rätt till sådant fast anslag.

Av de uppslag till förändringar av hushållningssällskapen, som tidigare framkommit i riksdagen och för vilka nyss redogjorts, torde, enligt vår mening, det, som syftar till en sammanslagning mellan landstingen och hushållningssällskapen, näppeligen vara att i första hand reflektera på. Uppslaget är utan tvivel av intresse, och vissa fördelar vore därav att hämta, men vi hålla före, att, då hushållningssällskapen, som tillkommit såsom speciella målsmän för jordbruksnäringen, till så övervägande del hava uppgifter, vilka avse denna näring och dess stödjande, det alltjämt är till gagn, att dessa uppgifter särskilt tillgodoses och tillgodoses huvudsakligen av jordbrukarna själva. Allenast i det fall, att en reformering av hushållningssällskapen i syfte att dessa bättre än hittills måtte komma att tillgodose *alla* olika intressen och strävanden på jordbruksområdet icke befinner sig möjlig att åstadkomma, böra andra utvägar tillgripas, varvid den i nyss berörda motion föreslagna, eller hushållningssällskapens sammanslående med landstingen, till äventyrs kan anses vara en möjlig väg att gå.

Enligt de förutberörda genom kungl. brevet den 28 okt. 1910 fastställda nya grunderna för hushållningssällskapens organisation, äro dessas ändamål »jordbrukets och därtill hörande binäringars samt fiskets befrämjande». § 2 i dessa grunder lyder: »ledamöter i hushållningssällskap väljas av sällskapen till obestämt antal»; § 4 innehåller föreskrift om, att åt ett särskilt förvaltningsutskott skall uppdragas att, bland annat, besörja sällskapets ekonomiska angelägenheter och bereda alla inkommande ärenden, innan de till avgörande av sällskapet företagas; och i § 7 stadgas, att inom hushållningssällskap, vid vilketets sammankomster ledamöterna äga allmän och lika rösträtt, erfordras för beslutande av utgift, som förvaltningsutskottet avstyrkt eller för höjande av utgiftsbelopp, som utskottet föreslagit, att av sällskapets i omröstningen deltagande medlemmar minst $\frac{2}{3}$ äro om beslutet ense. Hushållningssällskapens ändamål äro i dessa grunder bestämt angivna och begränsade till jordbruk med binäringar och fiske. Det oaktat förekomma, som känt är, stadgar, grundade på äldre bestämmelser, däri sällskapets verksamhet angivits mycket vidare, och som till och med i vissa fall medgiva hushållningssällskapen att i allmänhet befatta sig med allt, som kan bidra till ökat välstånd inom länet. Det är också flerstädes litet av varje, som hushållningssällskapens medel använts till — sparbanker, högre flickskolor o. s. v. Skogshushållningen

omhuldas fortfarande av en del hushållningssällskap, andra anse sig efter skogsvårdsavgifternas och skogsvårdssällskapens tillkomst befriade därifrån.

Då staten nu understödjer sällskapen med ett rent statsanslag, synes det vara nödigt att också noggrannare än hittills fastslå sällskapens uppgifter. Att härvid inskränkning bör ske till »jordbrukets med därtill hörande binäringars samt fiskets befrämjande» finna vi klart — och inbegripa vi då under jordbrukets »binäringar» också handaslöjden (hemslöjden). Det bör därför, enligt vår mening, meddelas *förbud* för hushållningssällskap, som kommer i åtnjutande av del i ofta oförmälda statsanslag, att befatta sig med annan verksamhet än den ovan angivna, dock att, om mottagna donationer eller avsatta fonder medgiva en vidsträcktare verksamhet, sådan må utövas med de medel, vid vilka en sådan särskild användning är fästad.

Genom den egendomliga rätten för hushållningssällskapen att komplettera sig själva har uppkommit en del förhållanden, som kräva uppmärksamhet. I följd av denna självkomplettering hava sällskapen i allmänhet icke nått den allsidiga sammansättning, som kräves för att *aita jordbruksintressen* inom sällskapets verksamhetsområde skola vara där representerade. Visserligen har man på sista tiden i flera sällskap strävat efter att få med de mindre jordbrukarne i större antal än hittills, men i andra sällskap lära bland jordbrukarne alltjämt godsägare och större jordbrukare dominera. I den mån vårt svenska jordbruks naturliga utveckling till övervägande mindre jordbruk fortgår, måste det vara alltmera nödigt, att just de mindre jordbrukarna bliva intresserade uti och livligt deltaga i hushållningssällskapens arbete. Och än vidare: antalet icke-jordbrukare är i alla hushållningssällskap betydande; tjänstemän, hantverkare, handlande, äro flerstädes mycket talrika i sällskapen. Men icke representera dessa personer som regel något jordbruksintresse. Och vad värre är, *de* kunna ofta bli de utslagsgivande i viktiga ekonomiska jordbruksangelägenheter. Vid sällskapens årsmöten hava här och var statsborna dominerat. Om de ledande i sällskapet vid ett visst tillfälle befarat en opposition mot ett för dem kärt förslag, har det varit den lättaste sak att hoptrumma ledamöterna i hushållningssällskapet från den stad, där årsmötet hållits. Med dessas hjälp har ärendet kunnat avgöras i önskad riktning; *med* personer således, som ej i saken hade det ringaste intresse eller ofta ens någon stadgad personlig uppfattning och kanske *mot* personer, som vore fullt sakkunniga och vilkas näring och viktigaste intressen det rörde.

Det må kunna antagas, att förhållandena i nu förevarande avseenden

på sista tiden blivit bättre — man har ju också här och var försökt sig med en ombudsrepresentation. Men denna är i allmänhet ingalunda tillfredsställande ordnad och möjligheterna till nyss antyda olämpliga förhållanden föreligga alltfjämt och kunna åter bli verklighet när som helst.

Enligt vår mening kräves en efter bestämda enhetliga grunder lagd beslutande representation i hushållningssällskapen, ett ersättande av års- (eller halvårs-) mötena med en årligen sammanträdande, för sällskapet helt beslutande representantförsamling.

Denna fråga är, det medgives gärna, svårlöst, men utan att verkliga beslutande representantsamlingar, lagda på en genomförd demokratisk grund, komma till stånd, församlingar, till vilka länets alla verkliga jordbrukare, (ägare eller arrendator av hemman, hemmansdelar och jordbrukslägenheter) — och helst dessa allena — äga valrätt, lika och direkt, kunna hushållningssällskapen svårligen i längden fylla sin verksamhet på ett fullt tillfredsställande och lyckligt sätt.

Med kravet på $\frac{2}{3}$ majoritet inom representantförsamling för nya anslag bör det antydda demokratiskt lagda valsättet till representantförsamlingen icke väcka betänklighet hos någon. Till äventyrs kan härjämte övervägas, hurvida, då någon beskattningsrätt ej kan tillkomma hushållningssällskapen eller dess representantförsamlingar, samma förhållande med avseende å en uppgjord stats giltighet bör införas, som nu gäller för landstingsbeslut i allmänhet. Att begränsa rätten att delta i val av ombud i representantförsamlingen till medlemmar av sällskapet, som betalt årsavgift, skulle medföra, att representationen från olika trakter och kategorier bleve högeligen ojämn, varjämte själva representantvalet bleve svårt att anordna. Å andra sidan må medgivas, att en valrätt, som ej begränsades till medlemmar, vore mindre egentlig, enär här är fråga om en föreningssammanslutning. Mest tilltalande vore dock, om man kunde bortse från nämnda förhållande — i själva verket hava ju hushållningssällskapen till ändamål att för främjande av *hela* länets jordbruk handhava och fördela av staten för detta ändamål anvisade medel, och att staten härvid begagnar såsom Ortsorgan sammanslutningar som hushållningssällskapen, torde ej behöva utgöra hinder för att medgiva alla länets jordbrukare rätt att delta i ombudsval till representantförsamlingen. Den farhågan kan till äventyrs med ett visst fog framställas, att, om valrätten bleve så allmän, som ovan antytts, benägenheten att ingå såsom medlemmar i sällskapet skulle bli mindre, och sällskapets inkomster av årsavgifter därmed nedgå. Vi kunna ej här meddela, huru stor del av de olika sällskapens inkomster härflyter från års-

avgifter, men vi anse oss kunna antaga, att den insikten skall kunna bi-bringras alla vederbörande, att sällskapens stödjande genom en måttlig avgift, som alla böra kunna komma ut med, är till gagn för hela länets jordbruk och således också för envar enskild jordbrukare. Och det är vår bestämda mening, att en sådan uppfattning mycket lättare än nu är fallet skall slå rot under förhållanden, då jordbrukaren verkligen känner sig få inflytande på handhavandet av de till jordbruksnäringens fromma av staten via hushållningssällskapen anslagna medlen.

På det tekniska anordnandet av valen till representantförsamlingar kunna vi ej här närmare ingå; just för detta är den utredning i ämnet, vi önska, särskilt påkallad. Men mönster finnas, som kunna anpassas på ifrågavarande område. Valen av lantmäterigodemän, av egodelningsrättsledamöter, ävensom valen till landstingsmän, kunna sannolikt i vissa delar giva uppslag till lämpliga anordningar för de val, varom här är fråga.

Representantförsamlingen bör givetvis ej göras för stor; å andra sidan måste, för att intresset skall bli tillräckligt vidsträckt för sällskapets verksamhet, församlingen ej heller göras för liten. På nuvarande förberedande stadium är uppenbart svårt angiva några siffror; en dylik detaljfråga bör dock ej vara omöjlig att lösa vid en ingående utredning i ifrågavarande ämne. Ersättning för inställelse vid representantförsamlingens möte synes oss oundgänglig; och torde denna böra lämnas efter samma grunder, som gälla för landstingsmän, och kostnaden härför utgå av hushållningssällskapets medel.

Det synes oss vidare sannolikt, att förvaltningsutskottets inom de olika hushållningssällskapen verksamhet behöver mer ingående regleras än vad nu är fallet enligt grundstadgarna. Nödigt är också att få till stånd en ovillkorlig bestämmelse om viss bestämd ersättning till ledamöterna i förvaltningsutskottet. Utan detta kan utskottets sammansättning ej bliva allsidig. Jämväl i andra avseenden torde vid den utredning av förevarande fråga, som vi här påkalla, vissa reformer av hushållningssällskapen böra uppmärksammas, såsom t. ex. den i 1911 års motion väckta frågan om att föreningsväsendet på jordbruksområdet måtte inordnas under hushållningssällskapen och beredas representation i förvaltningsutskotten.

På grund av allt vad vi sålunda anfört, få vi hemställa,

att riksdagen behagade besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville låta utreda, huru och på vad sätt de här ovan angivna önske-

*målen i avseende å hushållningssällskapens organisation och verksamhet må kunna lämpligast vinnas, samt där-
efter för riksdagen framlägga de förslag, vartill utrednin-
gen kunnat föranleda eller omständigheterna eljest på-
kalla.*

Stockholm den 29 maj 1914.

Axel Schotte.

Rob. Karlsson.

D. Persson i Tällberg.

Joh. Ström.

Per N:son Bosson.

E. A. Nilson.
